

ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

№ 24-25 (508-509)

Нядзеля, 26 чэрвеня 1960

ГОД ВЫДАННЯ 14

Янка Купала — запраўднае прозьвішча Луцкіч — прызнаны за найважнейшага пасту, ідэалёга беларускага адраджэння і прарока народу. Усе гэтыя вялікія якасці прайвілія празь яго паэтычкую індывідуальнасць дзяякуючы таму, што ён быў выкладам беларускага нацыянальнага асяродзьдзя, у ягонай душы сканцэнтраваліся царпені, жаданыні ѹмкнені беларускага народу, праз ягоную творчасць прамовіла беларуская народная стыхія.

Усё жыццё Купалы праходзіць у беларускай нацыянальнай атмасфэры. Жыццёвые шляхи ягоны — ад вясковага дзіцячка да прарока народу — ідзе ў пары з шляхамі развязвіцца беларускага нацыянальнага адраджэння, ад панаволення да барацьбы за поўнае нацыянальнае вызваленне. Разгледзіць творчасць Купалы — гэта значыць разгледзіць прабег беларускага адраджэнска-вызвольнага руху.

Янка Купала косьці, кроў ад крыва Беларус. У сваёй маладосці ён цігніў ламкі беларускага слянскага жыцця. Радзіўся ў хвальварку Вязыні каля Радашкавіч 25 чэрвеня 1882 году ў купальскую ноч. Адсоль псеўдонім яго Янка Купала. Бацька яго, на маечны собскай, арандаваў замлю ў аба-шарнікаў-паноў. Рэальныя, няпрыкосновыя вобразы з гэтага чыжкога жыцця запаўняюць і зборнік вершаў «Жа-

З гэтай сатыры на зьдзек над Беларус-чалавекам і пачынаеца творчасць Купалы. Піша тады ён шмат. Аб чым? — Аб усім тым, што перажывала беларуская вёска ѹ за што балеў душой сам пасынок: аб беднаце, цемнаце, узіску, бядзе, нацыянальным і сацыяльным прыгнечаныні, зьдзеку на чалавекам з боку царскай рэакцыйнай улады і аба-шарнікаў-паноў. Рэальныя, няпрыкосновыя вобразы з гэтага чыжкога жыцця запаўняюць і зборнік вершаў «Жа-

з 1906 году ў Вільні выходитць беларуская газета «Наша ніва». Купала родзіцца сталым супрацоўнікам яе. Рэдакцыя «Нашай Нівы», пазнаўшы вялікі пасынкі таленту ў ім — пастаралася ў 1908 годзе съягнучы яго ў Вільню, каб дапамагчы ў павялічыні асьветы ѹ развязвіцца ягоных пасынкіх здольнасцяў. З гэтага часу пачынаеца мястовы этап у жыцці ѹ пераходны перыяд у

Ужо ў вершы з «Жалейкі» «А хто там ідзе» вырысоўваеца ідэалёгія беларускага адраджэння ѹ імкненнях «людзімі стацца», «людзімі звацца». У «Шляхах жыцця» гэта ідэалёгія пачынае прэдзыдаванца. Паэта нашацца да боля «Над народу доляй» пераходзіць да мочнай самапэўнай паставы. У вершы «Ужо днене» на бачым спатыканых раней, жальлівых нот, а ўладарную станоўка сацьць Маці Беларусі:

«... Я ўсё, колькі сілы, змагала,

«... Паўстань, народ! Для будучыні шчасце Ты строй, каб пут на строў больш сусед; На дайся ѹ гэтыя грозны час прапасыці, — Прапашчых не пацешыць шчасцем свет...»

(Верш «Свайму народу»)

У вершы «На сход» заклікае на «усенародны, грозны, бурны сход» — на рэвалюцыю — свой «аграблены, закованы народ», каб вырашыць лёс сваёй краіны і аддаць пад суд ворага, якія робяць нам крываў, зьдзек, рэжуць нашу бацькаўшчыну на кускі. У гэтых клічах выявілася завяршэнне ідэалёгіі беларускага нацыянальнага адраджэння ѹ ўцелайсціліася ў Першым Усебеларускім Кангрэсе ѹ Акце 25 Сакавіка. То, што наўгарда ліра Купалы на працягу гадоў — праводзіцца ѹ жыцці. Вялікая заслуга ѹ гэтым самога прарока народу, які ставіўся ў вабарону яго на толькі перад зямнімі нігтодамі: ворагамі, але ў гатоў бы уступіць наставу з Усемагутным Богам, калі Яго міласэрдзе не адлікалася на беларускі крываў і цярпеньні. Бачым мы гэта ѹ вадным з мачнейшых вершаў Купалы «Цару неба ѹ зямлі».

У «Шляхам жыцця» ѹ Спадчыне» Купала скажу ўсё што трэба было адносіць ідэалёгіі беларускага нацыянальнага адраджэння. Тут-жэ ён выявіў усю велич сваёй паэтычкага таленту, моц асаўбістай і пасынкай індывідуальнасці, сваю ѹ беларускую самабытнасць, багацце ѹ самабытнасць мовы ды ўсе выяўленыя сяродкі красы ѹ сваёй паэтычкай інструменты. Калі-б ён пасылья гэтага нічога больш і ні пісаў — слава ѹ значэнне яго нічутц-бы на зменышылася. Аднак пісаць большышыць ішчо прышлося ѹ то ѹ страшніх абставінах.

*

У Савецкай Беларусі Купала жыве стала ў Менску. Ён дастае тытул народнага паэты Беларусі, якія Москва спачатку давала такія-сякія магчымасці нацыянальнага жыцця. Наш песьніар сам пачынае веरшы ў шчырасць бальшавіцкіх намераў будавання «Беларускага Дому», ён піша вершы на ноту сацыялістычнага будаўніцтва Беларусі, надрукаваны ў зборніку «Безнаёнае ѹ 1925 годзе. Аднак і ѹ гэтым зборніку вычуваеца нейкі сумлеў, недавер пасты да бальшавікоў. Купала хоць цешицца здабычай рэволюціі ѹ заклікае «сялян і сялянак на палянкі», каб «сеяць у добры час», — сымвартаждае аднікшто, што ён сам... «ня збыў яшчэ, ўсіх бед», што яму «съяніца сны аб Беларусі»... — відаць аб тэй Беларусі, якую выпесціла, выспялава ягонае паэтычкое натхненне ѹ сваіх творах, а не аб чырвонай, Савецкай Беларусі. І тут прамовіла паэтычкай інтуіцыя: прадказала яму ѹ ягонаму народу небяспеку, перасыцерага перад няшчасцямі з боку чырвонае Масквы. І няшчасці прыйшли, і ўдарылі як гром,

У 1929 годзе на распралагаюцца «Беларускі Дом» вяляци ўсе няшчасці насланыя Москвой у постаці барацьбы з «націзмушчынай»: разгром беларускіх культурно-навуковых і грамадзкіх установ, пагалоўныя архыты беларускіх вучоных, пісменнікаў, артыстых ды масы інтэлігенцыі і ўрэшце калектывізацыя ў 1931 годзе з пагромам мільёнай беларускага слянства. Прарок, народны паэта Беларусі на можа зынісці такога зьдзеку над народам. Ён пратэстуе ўсёй сваёй істотай. І за гэта пападае ў савецкі вастрог. Але ѹ вастрог на мяжа прыграбіць велич ягонага духу. Каб запрэстасцаваць мачніц, на ўвесь савет — ён пастанаўляе кончыцу самагубствам. Дзеля таго, што на мае пры себе ніякіх прылодаў — звычайнай лыжкай расправае сабе жывот і ѹ страшніх мухах пачынае канань. Але савецкія сатрапы агледзілі ѹ час. Яны прылажылі ўсе стараніні, каб не датысці да съмерці Купалы, якак бы

(Заканчэнне на 2-ой бач.)

Янка Купала

лейку», выданую ў 1908 годзе ѹ тады-ж на пісаную сцрнічную паэму «Адвечная песьня». Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Глянь: вялікае сяло —

Ветрам хоць разьвей,

Завяло-ж там, заяўло

Бяздолыль людзей!

Бачыш, бышцам чалавек,

Векам малады:

Сылёзы лезуть з-пад павек,

Гненца ад бяды...»

— кажа паэта ѿ вершы «Аб мужыцкай долі».

«Божа! Гэткі савет тут

Моц стварыла твая!

Дзе-ж мой дом, дзе мой люд?

Дзе айчына мая?...»

— адчаем у душы зьвяртаеца Купала да Усемагутнага. Але паміма гэтага траўмізу краіні паэта любіць яе ўсёй душой. Ягоны патрыятызм ужо тады расцягнуўся ѹ поўнай сіле ѹ стаўся арганічнай часткай ягонай істоты:

«Ці завяло вуйкі, ці заенчыў віхор,
Ці запеў салавей, ці загагала гусь,
Я тут бачу свой край, поле, рэчку і бор,
Сваю матку-зямлю — Беларусь...»

(Верш «Гэта крык, што жыве Беларусь»)

— пасты ѿ пасынкі Купалы

творчасці Купалы. Аднак яго на мяжа задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні. Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць віленскі, правінцыянальны, песьні...
Ад іх вее жахам, крываўдай, народным, яны б'юць папрокам на най-абурэннем, яны б'юць папрокам на най-лепшыя людзкія пачучыці ды лятуць увысь, да неба — із скаргай на несправядлівасць:

«Пісні, пісні, пісні...
Задаволіць в

Змаганьне за Японію

Найсвяжэйшыя падзеі ў Японіі, кульмінацыйным пунктам якіх была вымушаная адмова прэзыдэнта Айзэнгаўзера адведаць Токіё, не звязацца чымсьці ў сабе ізаляваным, але цесна вяжацца з апошнім завайстронем палітычнага напружання ў цэлым съвеце. Гэтае заўистэрненне, распачатае сарваныем Хрушчовам парыскай канфэрэнцыі вялікае чацвёрткі вылілася ў сканцэнтраціі камуністычных наступу супраць Амерыкі, як наймацнейшае цывільны ўсаго вольнага съвету й мабілізуючай сіламі на змаганьне з камуністычнай заўгрызкой.

На Далёкім Усходзе Японія сяняня адзырывае прыблізу ту самую ролю, што Нямеччына ў Заходнім Эўропе. Да нядайнага часу Заходняя Нямеччына была галоўным вогнішчам съветавага наўружаньня і на ёй галоўна канцэнтраўваліся камуністычные наступу супраць Амерыкі, як наймацнейшае цывільны ўсаго вольнага съвету й мабілізуючай сіламі на змаганьне з камуністычнай заўгрызкой.

Весь у такой палітычнай атмасфэры, прэзыдэнт Айзэнгаўэр, адбываючы сваё нядайнае падарожжа па краінах Далёкага Усходу, наважыў наведаць 19-га чэрвеня Токіё, каб сваёй прысутнасці падчас ратыфікацыі амэрыканскай-японскай пакту яшчэ больш заманіфістравацца амэрыканска-японская супрацьва.

I Москва і Пекін натужылі ўсе стварыны, каб да гэтай візіты не дапушчыцца, перашкодзіць ратыфікацыі пакту й налагу на вырваць Японію з амэрыканскай аброннай съствемы. Антыамэрыканскія дэмманстрацыі ўзмадзіліся з кожным днём. Альянусы ўзмадзіліся перад рэальнай загрозай дамашніх вайны, японскі прэм'ер Кіши акказаўшы змушаны прасіць прэзыдэнта Айзэнгаўзера адлажыць ягону візіту. I прэз. Айзэнгаўэр быў змушаны абмінуць Токіё ў сваім падарожжы.

З гэтае нагоды І Москва і Пекін съвятавалі свой трохомф, а напады супраць

пачалі кампанію афіцыйных пагрозаў, што калі з якой-небудзь чужой базы будуть вылятаць над савецкую тэрыторыю амэрыканскія самалёты, дык савецкім атамнымі ракетамі будуть аўтаматычна гэтымі базамі заатакаваныя. У суязі з гэтымі апазыцыя супраць адунаўленія амэрыканска-японскага пакту ў справе базаў нязвычайна ўзмоцнілася. У Токіё ў іншых гарадах Японіі началіся адбывацца масавыя дэмманстрацыі й вулічныя бойкі з паліцыяй. А адначасна мнозаго вольнага съвету й мабілізуючай сіламі на змаганьне з камуністычнай заўгрызкой.

Дэманстрацыі ў штрайкі цэлых мільённых работнікоў штотрас павялічваюцца ажыцьцё краіны сталася моцна спараліжаваным. Высоўваючы штотрас больш настойлівым дамаганьні дыміці ўраду прэм'ера Кіши, развязаныя парламенту ў расылісаных новых выбараў. I прэз'ер Кіши даў ужо абяцанне, што пасля заканчынення ўсіх фармальнасцяў, звязанных з адунаўленнем пакту, ягоны ўрад падасца да дымісіі.

Адначасна з сътуццяй у Японіі пачалася таксама актыўнасць кітайскіх камуністычных супраць Фармозы. Узмоцніўся абстэрэл прыбрэжнага вострава нацыянальнага Кітаю Кімой. Праўда, апошні незадоўгі час пацвердзілася, што між Москвой і Пекінам што раз больш зазначаючы некаторыя ідэялагічныя й галоўныя тактычныя разыходжаньні. Але

гэтымі глядзячы на гэта, у вапошных выпадках у Японіі чырвоны Кітай і Савецкі Саюз дзеяць супольна і ўзгоднена.

Як бачым, японскі народ стаіць перад вялікім гістарычным вырабаваннем. Трэба, аднак, спадзявацца, што як камуністычнае загроза супраць Нямеччыны прывяла толькі да яшчэ большага заўзічаніння ў Заходнім Эўропе, гэтае і цяперашні камуністычны наступу супраць Японіі адкрые шырэй вочы народам Азіі на камуністычную небяспеку.

Амерыкі пачалі пераходзіць усікія ме- жы. Ня глядзячы, аднак, на гэта, выж- шая палата японскага парламенту ра- тыфікаўала пакт, які падпісаў і мікада Гірохіто.

Дэманстрацыі ў штрайкі цэлых мільённых работнікоў штотрас павялічваюцца ажыцьцё краіны сталася моцна спараліжаваным. Высоўваючы штотрас больш настойлівым дамаганьні дыміці ўраду прэм'ера Кіши, развязаныя парламенту ў расылісаных новых выбараў. I прэз'ер Кіши даў ужо абяцанне, што пасля заканчынення ўсіх фармальнасцяў, звязанных з адунаўленнем пакту, ягоны ўрад падасца да дымісіі.

Аднажасна з сътуццяй у Японіі пачалася таксама актыўнасць кітайскіх камуністычных супраць Фармозы. Узмоцніўся абстэрэл прыбрэжнага вострава нацыянальнага Кітаю Кімой. Праўда, апошні незадоўгі час пацвердзілася, што між Москвой і Пекінам што раз больш зазначаючы некаторыя ідэялагічныя й галоўныя тактычныя разыходжаньні. Але

гэтымі глядзячы на гэта, у вапошных выпадках у Японіі чырвоны Кітай і Савецкі Саюз дзеяць супольна і ўзгоднена.

Як бачым, японскі народ стаіць перад вялікім гістарычным вырабаваннем. Трэба, аднак, спадзявацца, што як камуністычнае загроза супраць Нямеччыны прывяла толькі да яшчэ большага заўзічаніння ў Заходнім Эўропе, гэтае і цяперашні камуністычны наступу супраць Японіі адкрые шырэй вочы народам Азіі на камуністычную небяспеку.

Як ведама, пасля ўзмадзіліся з апошнімі выступленнямі

Чыстка ў Латвіі

У другой палавіне 1959 году ў Латвіі прышла хвала чысткі. Першым актам чысткі было звязане з становішчамы старшыні савету міністраў міністру архітэктур і тэхнікі і мае ўсе дадзеныя адгыбраны на гэтым прасторы кіруючую ролю. Апрача гэтага, на тэрыторыі Японіі находзіцца важныя амэрыканскія ваенныя базы, заранізаўваліся на аснове амэрыканска-японскага пакту бясыпечнасці, які быў заключаны перад дзесяццю гадамі. Гэты пакт мусіў быць якраз цяпер прададзіць на далейшыя дзесяць год. Ніжшая палата японскага парламента ўжо ягонае пра-даўжэнне ратыфікаўала. Аставалася толькі, каб ратыфікаўала яго ўжыша пасля ўзмадзіліся з апошнімі выступленіямі Хрушчовай часава амэрыканска-японскага супрацоўніцтва. І гэта нічога дазволіла.

25-га лістапада 1959 г. з становішчам першага сакратара ЦК КП Латыскай ССР быў звязаны Кальнібрэзінш, сябра партыі ад 1917 году. Ён быў назначаны старшынай Вярховнага Савету Латыскай ССР — месца больші гаранавае, чым-сама ўпльывае. 27 лістапада 1959 г. «на ўласнае жаданьне» пакінуў становішчам старшынай Савету міністраў Лайс, ува-граадзе якога Бэрклайс быў першым заступнікам. Ягонае месца заняў старшыня Латыскай акадэміі наукуў Пэйзв. Хутка пасля гэтага прыбылі масавыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлілі, што чысткі найболыш праціўнікі, былі пачатыя з іншыя чысткі звязаныя партыі ўшаноўлівай, камсамолу і латыскіх журналістых.

Паведамлены з Швэціі, дзе знаходзіцца група латыскіх палітычных эмігрантаў, праліваючы пёнае съязніло на граніці, нелегальных чыстак на Латвіі. Выяўлі

Літаратурны Дацатак

ВІДЗЕННЫЕ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

Як толькі песьняю сваёй зайдуся —
і Бацькаўшчына ў сэру хлыне мне,
і лёгка робіцца ў начной задусе,
і бытчам не на яве я, а ў сыне.

Здалёк чалом ківе міне як бытчам —
няўцешліваму сыну ў чужынне.
Іду, як праз туман, хачу прабіцца,
дасам на ведаю, ці гэта я, ці не.

Спіняюся, чакаю — ды няма прывету.
Сыпішаюся, хоць ногі коліць хмызьнякі ...
Бо што мілей выгнаныкі-паэту,
чым вобраз твой — далёкі і блізкі?

1959 г.

ДАЛЕКАЕ

Цяпер тое ўсё далёка,
як зон за хатай калосья.
Пісаліся вершы лёгкі,
калі мне цяжка жылося.

Жывецца цяпер на лепей,
а можа яшчэ і горай —
вясёлым зіхценнем у небе
нія съвецяцца зоры.

Для песьні радок здабываю
няўпэўнена, рэдка, скупа.
Аблаюць яшчэ — бывае —
яе паасобку ці ў купе.

І болю і гневу і смутку
агонь тлее ў слове, як прыску.
Застаўся ад песень тых хутка
на вуснах гаркавы прысмак.

Усё ўжо цяпер вядома, —
калісці такі ахвочы,
цяпер на выходжу з дому,
толькі калі — уночы.

Зноў паглядзець на зоры,
далёкія тыя ...
Толькі-ж яны не гавораць,
съвецяцца — не залатыя.

1959 г.

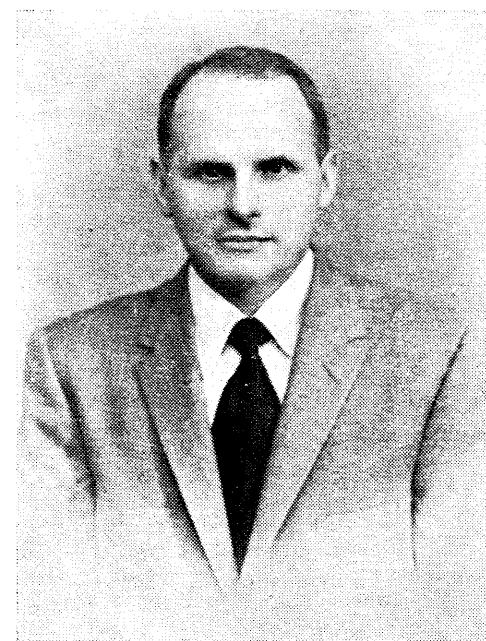
ЯК ПАМЯЦЬ НА ВУСНАХ

Калі — ні — калі запішу
радкамі сваю душу
агрызкам алоўку
і зноўку я змоўкну.

За хатаю дрэвы мокнуць
і бытчам просіца ў вокны.

А я, — як на вуснах замок, —
узгрэтаю песьняй замоўк.

Гляджу — і мой шпат вусны
застаўся як памяць на вуснах,
ліръгчны, усхаўляваны,
сягоняшнім днём датаваны.

Масей Сяднёу

Як памяць на вуснах

Навеяныя радкі
кладуцца з-пад рукі
чужымі радкамі,
як на дарогу прывезены камень.

1959 г.

— Ціха і увішна,
абы толькі вышла!

1959 г.

СУЦЭЛЬНАСЦЬ

Не даспаў я толькі ўжо начэй —
хоць-бы сыцішыца мне на часінку:
дзве душы ў маёй душы аднай
між сабой змагающа бесъперапынку.

У змаганыні дзве душы мае
ня прыходзіці яшчэ да згоды.
Ні адна з тых душ не выйграе,
толькі прайграю я сам заўсёды.

Часам навет за сталом адным
мы сядзім ужо аднай сям'ёю.
Толькі-ж напасльедак, як з чужым,
разыходжуся я сам з сабою.

То люблю я неба сіняву,
то я лаюся бесъперапынку ...
Гэтак вось сябе я і зжыву —
сам перад сабой на паядышку.

1959 г.

Зынекуль ледзьве даходзіць
сып'ёу, як зон касы.
На адлегласці стагодзьдзя —
дзяцей галасы.

Закалочаныя, чакаюць,
шалісьценыне ў лісьці.
Цільнянія такая,
бытчам мае нехта прыйсьці.

Толькі хто гэта з сольлю
стол абрусам накрыў?
Пад высокау столлю —
тайна крыл.

Вось і сталася тайна,
найвялікшая з таямніц —
гэтак праста і нязвязчайна
як зіхценне уночы зарніц.

І высокая урачыстасць
як маўклівасць села на трон,
завалодала усім чыста
непадкупным нутром.

І як выклік, пальчатку
Ураніла калі сянец ...
Ні канца і ні пачатку,
толькі ўсё-ж — канец.

1959 г.

*

*

Я кожны дзень паміраю
і ўсё жыву —
веру у прышласць раю
і ў сіняву.

І спадзяюся: возмуць
мяне анёлы ў рай ...
— Трасіся на возе
і не памірай, —

троба шчэ доўга ехачь,
ды ѹ цяжка паласці ў рай, —
гавораць анёлы мне нехача, —
лепей — не памірай.

1959 г.

*

*

Цяпер я ў неба болей закаханы
і бег хмурынк разумею болёй, чым калі.
Гляджу ў неба я — і зажываюць раны,
што атрымаў я на пакутлівай зямлі.

Гляджу — і турбавацца больш ня трэба,
злагоджвае ўсё ў сэрцы сіняву.
Ды вось бяды: пачнеш глядзець у неба —
закружыцца адразу галава.

1959—1960 г. г.

(Заканчэнне на 5-й бач.)

Ф. Кушаль

БІТВА ПАД ГРУНВАЛЬДАМ

(Працяг з папярэдняга нумару)

У палове снежня 1409 году ў Берасці адбываўся зьезд Вітаўта й Ягайлы з мэтаю апрацаванья пляну вайны на выпадак няпрыхільнага для Вялікага Княства Літоўскага й Польшчы прысуду Чэскага караля. У некаторых нарадах гэтага зъезду браў удзел і хан Джэляль Эддын, сын Тахтамыша, якому Вітаўт даў, разам з татарскім войскам хана, прытулак у Вялікім Княсціце Літоўскім пасля ўцёкаў Тахтамыша з Залатой Арды ад Тамэрлана. На нарадзе ў Берасці было пастаноўлена:

1) Здабыць крыжацкую сталіцу Мальборк, 2) правесьці канцэнтрацію арміяў Вялікага Княства Літоўскага й Польшчы ў месцы Чэрвенку, на ўсходнім беразе Віслы пры зьліцці із ёю Буга, на Мазоўшчу, 3) вызначыць на матар'льную базу абедзвух арміяў места Плоцк, 4) дзеля няпэўнага становішча Вугорскага караля Жыгімонта, пакінуць дзялі аховы паўдзённае польскае мяжы Санеццкое ўладарства. Прыгэтым, хан Джэляль Эддын згадзіўся улучыць сваё войска ў армію вялікага князя Вітаўта.

Дыпламатыя Крыжацкага Ордэну ўсяляк прабавала адцягнуць Вітаўта ад саюзу з Польшчай. Крыжакі прыраклі Вітаўту дапамогу ў атрыманні ім каралеўскіх кароны, ганаруючы яго, як караля сувэрэннае дзяржавы яшчэ ў часе пэрамоваў на абтоку Салін. Прабавалі яны ўзьдзейнічаць на Вітаўту ѹ праз упływy Вугорскага караля Жыгімонта, прыхільнага Крыжацкому Ордэну. І Вітаўту ѹ Ягайлі вельмі залежыла на становішчы Жыгімонта ў будучай вайне дзялі басьпекі паўдзённае мяжы Польшчы. Каб дамагчыся ад Жыгімонта прырачэння, прынамся, ноўтранальніці ў выпадку вайны з Ордэнам, Вітаўт і Ягайлі запрапанавалі праз сваю дыпламатыю Вугорскому каралю сустречу, каб асабіста паразумеца. Жыгімонт на сустречу згадзіўся ѹ вyzначыць на яе места Кежмарк у Вугоршчыне, а час — пачатак красавіка 1410 году.

3)

Вынікі пасярэдніцтва Чэскага караля ў часе замірэння

Паводле ўмовы замірэння, падпісанага 8-га каstryчніка 1409 году, якое мела трывалаць да 24-га чырвена 1410 году, Чэскі кароль Вацлаў Чацверты, вызначаны разъемным судзьдзёем між Крыжацкім Ордэнам з аднога боку й Вітаўтам з другога, павінен быў абвесціць свой прысуд, як ужо ўспамяналася, 9-га лютага 1410 году. На гэтых час у Прагу Чэскую ѹ прыбылі дэлегацыі ад Вялікага Княства Літоўскага, ад княства Мазавецкага, ад Польшчы й Крыжацкага Ордэну, каб пачуць прысуд караля-разъемца ѹ справе съпінення вайны. 15-га лютага Вацлаў Чацверты паведаміў гэтага свой прысуду прыбылым дэлегацыям і даручыў кожнай з іх яго на пісьме. Складаўся прысуд з чатырох пунктаў:

1. Кароль пачвярджаў усе дамоўленасці, якія былі зроблены між варожымі дзяржавамі перад пачаткам вайны й зарадзіў датрымца іх.

2. Каждая з дзяржаваў, што ваявалі, павінна была застацца пры сваіх землях і да якіх мае права на падставе дакументаў, выданых Апостольскай сталіцай, імп'ератарамі, караліямі й князьмі, у тых межах, што былі перад выbuchам вайны.

3. Дабжанская зямля павінна была быць звярненая польскому каралю, прычым Польшча атрымоўвала яе назад не раней, чым сярод Вялікага Княства Літоўскага верне Крыжацкому Жамойцу. Аднак, крыжацкое войска павінна было пакінуць Дабжансскую зямлю зараз-ж, а тымчасам, да часу, пакуль Жамойць ня будзе пераданая Крыжацкам, кіраваць ѹ ёю мейсія ўпайдзіць каралю Вацлаву.

4. Ані Крыжацкі, ані саюзны арміі Вітаўта й Ягайлі ня мелі права ўжываць у вайне адны супраць другіх — «няверных».

Гэты апошні пункт Вацлавава пастановы быў выразна накіраваны супраць Вялікага Княства Літоўскага, маючы наўвеце Татараў, не ахрышчаных яшчэ дагэтуль Жамойцам, а таксама праваслаўнае жыхарства Літвы, якое кароль Вацлаў мог з пэўнаю нацяжкаю гэтакасама залічыць да «няверных».

Прысуд Чэскага караля быў вельмі некарысны й для Вялікага Княства Літоўскага й для Польшчы, але вельмі карысны

Крыжацкаму Ордэну. Паводля тэксту другога пункту прысуду вынікала, што ў моцы застацца на толькі Салінскую ўмову, якой Вітаўт перадаваў Крыжацкам Жамойцу, але ѹ даўнейшай ўмовы, часта вельмі некарыснай Літве, падпісаныя вялікімі князьмі літоўскімі з крыжацкімі містрамі, прыкладам запісы, зробленыя для Крыжацкага Ордэну ѹ сувязі з прынцыпам Мендугам катализту ѹ каранаваныя яго каралём Літвы. Гэтаксама й Польшча мусіла-паводля прысуду Вацлава, зрачыся Памор'я ѹ іншых сваіх земляў на карысць Крыжацкага Ордэну, на аснове ўмоваў, падпісаных папярэднікамі Ягайлы на Польскім пасадзе. Дзеля ўсяго гэтага, Вітаўт і Ягайлі адмовіліся падпрадкавацца прысуду караля-разъемца Вацлава й пачалі рыхтавацца да вайны.

Падарожжа Вітаўта ў Вугоршчыну

Вітаўт выехаў у Кежмарк адзін, хоць ягонае гаспадарства — Вялікое Княство Літоўскіе й ня межавалася з Вугоршчынай, бо Ягайлі ў вапошнюю часіну адмовіўся ад падорожжа. Сустрэча Вітаўта з Жыгімонтам адбылася 6-га красавіка 1410 году. Хочася прыхінуць Жыгімonta на свой бок, Вітаўт прывёз каралю й ягонае жонцы нязвязчайна багатыя ѹ каштоўныя падарункі: дзясяткі дарагіх паліўнічых сакалоў ды крэчатаў, расавых паліўнічых сабакаў, чыстае крыві жарабоў з каштоўнімі сёдламі й залатымі падковамі, тысячи найлепшых сабалінных скураў, скрыні ператыканых золатам і вішніцых народным вузорам абрусоў ды ручнікоў, вырабу найлепшых ткальняў Вялікага Княства Літоўскага ды шмат чаго іншага. У часе перамоваў з Вітаўтам, Жыгімонт запрапанаваў иму парваць саюз Літвы з Польшчай, за што прыракаў Вітаўту каралеўскую карону, а калі Вітаўт станеца каралём — і падпісаныя вайсковага саюзу між Каралеўствам Літвы і Вугоршчынай, мітаю якога быў абарона Літвы ад Польшчы. Адылі, Вітаўт абедзів згадаўшы прыклады адриніні.

Тымчасам, на час перамоваў Вітаўта з Жыгімонтам, у Кежмарке патаемна прыехалі крыжацкія агенты ѹ шпікі, якія неўзабаве даведаліся аб адмове Вітаўта парваць саюз з Ягай-

Успамін

(Заканчэнне з 6-ай бач.)

лохайся, але жанчына супакоіла мяне, нас яднае адолькавы лёс, адолькавы тлумачуць, што гэта съплююща тыя, выя турботы, адолькавы сум і глум. Якім наступіла пара паехаць у напрамку паўдні, а да нашага цятніка засталася яшчэ адна гадзіна. Больш цяпер я ні мог заснучы, быў бязўпіны рух і мітусілісі ўсе, быщам з новым днём наступілы новыя страхи жыцця. Хутка ў залі стала вальней, я мог дайсці да вакна ѹадыніць, не зважаючи на пратысты некалькіх дзяцькоў, фортукі, і, каб яны палкам яе не зачынілі, павярнуў кручок форткі ў бок. Нашу сябе трохі лепш, асьвежаным, адсунуў свой пакуяк на бок, каб магчы сесіі. Пачаў гутарку, запытав адкуль яны едуць і на якой мове говораць. Жанчына начала ветліва сваю размову, як-бы даўно чакаючы таго моманту:

— Мы з Ломжынскага павету, нас вячэць ужо чацвера сутак усё ў напрамку ўсходу, здаца да Орши, але я не ведаю, ці далёка гэта? Аб гэтым ведае наш стараста, які прыдзе незадоўга да адходу цягніка.

— Чаму стараста не паміж вас?

— Ён мае шмат грошай, ён багаты, у яго хапае заплаціца за гасцініцу. А мы-же бедны... нам добра, што пазвойлі пераначаваць тутака. Куды-бэ я з гэтых дзяцькоў падзелася...

— Дзе ваш муж? (Гадаю, аднак, ён трапіў у войскі).

— Але! Перарвала жанчына, здагадаўчыся, — Наш абаронца, наш кармілец, забраны туды, на вайну.

— Ці маеце ад яго весткі?

— Не, добры чалавеку, яшчэ ні маю, ні мелі мы ад яго весткі калі паўтара году, ні ведаю, аб ім нічога... Ці ён жыві, я не ведаю.

Жанчына апусціла галаву. Я баяўся, каб яна ні выбухла плачам. Нешта кальнула маё сэрца і я ні ведаў, як яе пачешыць. Наступіў маўклівы перапынак праз некалькі хвілін, потым я загаварыў:

— Праз нач я перадумаў многа забароненых речай...

Жанчына не зразумела мяне і глядзела дапытліва на перамену то на мяне, то на сваіх дзяцей. Траба было дапамагчы ей зразумець мяне, абы чым я меніўся казаць. Пачаў ціха гаварыць:

— Бачыце, рачаіснасць у съвеце пабудавана гэта, што нам, хто думае чесна, абы рачац так, як яны запраўды ёсць, гаварыць нельга, бо такіх прасльедуюць або вязуць якнайdalej ад людзей, або арыштоўваюць, або шлюць аж у Сібір. Дзеля гэтага ўзынікаючы забароненых думкі, за якія плацяць назев жыцьцем. Напрыклад, ідзіце ў гурт і гукніце толькі гэтыя два слова: «Далоў вайну», дыль хутка вяс убіруць прочкі. Гэта залежыць ад таго, што вайну робіць толькі ілчэнныя, якія паніжаюць і прыгнечваюць свой народ. Мы зеўчайні, простиляючы людзі не жадаем вайны, у нас няма патрэбы да дурнога славы, мы ні сварым нікога між сабою, калі нас узгадуваюць з маленства праўдзіва і належна палюдзку памагаць адзін другому. Гэтак, калі-б у нас ува ўсіх людзей у гэтай залі ні было дастатковай веды ѹ культуры, дык і тады мы ўсе пры ўсім труде ѹ цеснаце, не сварыліся-б тутака, бо, як глядзячы на нішо,

— Цягнік разумею ўсё гэта, што гаворыць. Няхай Бог дасць вам доўгі вяс...

*

Гэтак супольна прымінула наша часіна, мы начапілі будзіць дзяці і скіраваліся на пляцформу. Неўзабаве хутка прыбыў цягнік. Зноў началася мітусіньня дзялові доўга патрываля, пакуль ўсё гэта засіхла і ўсе быў на сваіх месцах. Заўсякі, супакоіліся гэтак і мы ў прахаўону, куды з пакункамі ѹ трывалі дзяцімі працерліся ѹ вялікаю цяжкасцю.

Цягнік робіць паволі пад'ем кудысьці на ўзынішча. Паравоз стогне і з цяжкім подыхам цягне ланцуг вагонаў, насычы абздоленых людзей зіх цяжкім думамі ѹ невядомае...

*

Барочаюць да рою сваіх думак. Адны спадарскія памоўкі ѹ цясніце разгайданага вагону, другія голасна гаворяць, што і як Ува ўсіх было свае. Адчушу нутраны супакай і веру ў будучынне, бо дзял пакіртшылых, пакаштаваўшых страху жыцця — належыць заўсякі, якія плацяць назев жыцьцем. Напрыклад, ідзіце ў гурт і гукніце толькі гэтыя два слова: «Далоў вайну», дыль хутка вяс убіруць прочкі. Гэта залежыць ад таго, што вайну робіць толькі ілчэнныя, якія паніжаюць і прыгнечваюць свой народ. Мы зеўчайні, простиляючы людзі не жадаем вайны, у нас няма патрэбы да дурнога славы, мы ні сварым нікога між сабою, калі нас узгадуваюць з маленства праўдзіва і належна палюдзку памагаць адзін другому. Гэтак, калі-б у нас ува ўсіх людзей у гэтай залі ні было дастатковай веды ѹ культуры, дык і тады мы ўсе пры ўсім труде ѹ цеснаце, не сварыліся-б тутака, бо, як глядзячы на нішо,

П. Ахола

**ХОЧАШ ЗРАБІЦЬ СВАЙМУ
БЛІЗКАМУ ПРЫЕМНАСЦЬ
І АДНАЧАСНА КАРЫСЦЬ ДЛЯ
БЕЛАРУСКАЙ СПРАВЫ, ПАДА-
РУЙ ЯМУ КАМПЛЕКТ КНІЖАК**

**ВЫДАВЕЦТВА
«БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»**

вальдам быў якраз Вітаўт, цвердзяць, наўсуперак Кучынскому, між іншым, гэткі ведамыя вайсковыя гісторыкі, як Тадэуш Корзан, ген. М. Кукель, К. Шайноха, К. Гурскі, Шуйскі, Бабжынскі й інш. Праўда, няма сумлеву, што Ягайла, як кароль, мусіў мець афіцыйны тытул галоўнікамандуючага абедзвуму арміямі, а таксама яго тое, што ён разумеўся на вайсковыя маствацтве і наў буды анонімікі недалуго-дэвотам, што толькі маліўся. Ясна, што ён мог мець некаторы ўплыў на справу арганізаціі бітвы. Аднак, няма блізу сумлеву, што Вітаўт, які афіцыйна быў Ягайлівым заступнікам, паводзяў съветчаныя гісторыкі розных нацыянальнасцяў, фактычна кіраваў войскамі, а ні быў, як хоча давесці Кучынскому, адно фігурантам пры Ягайле. Пры каралю польскім Ягайле было ў часе Грунвалдзкай бітвы аж 20 дараднікаў, між імі камандзёр Чэхай і Мараваў, Чэх Сокал, і цяжка паверыць, каб горды ѹ магутны Вітаўт пагадзіўся з ролі быць толькі адным з іх. Балышыні гісторыкі, дзеля ўсяго гэтага, схіляюцца да перакананыя, што голас Вітаўта ѹ ягонас вясеннае ўмельства быў ѹ часе бою вырашальнім. Да таго-ж і трывамаў сябе Вітаўт у Грунвалдзкім бай гэтак, як мог трывамца адно запраўдны галоўнікамандуючага абедзвуму арміямі.

Паводзяў дадзеных крыжацкага архіву, заступнікам Вітаўта ѹ кіраванні войскамі Вялікага Княства Літоўскага быў Монвід. Смаленскім палкамі камандаваў князь Сымон Лінгвэн Альгердавіч і князь Іван Жадэвід. Да палкоў гэтых належалі жаўнеры з Смаленскіні і іншых усходніх земляў Вялікага Княства Літоўскага. Жаўнеры з заходніх Літоўскіх земляў мелі за камандзёром Гаштолда.

Польскай арміяй, паводзяў летапісу Длу́гаша, камандаваў мечнік Кракаўскі Зындром з Машковіц. Досьледы прыгаданае Вайскова-Гісторычнае Камісіі, адлы, адкідаюць гэтае Длу́гаша съвестчаныне. Камісія знайшла, быщам, довоўд, што на галоўнікамандуючага польскай арміі Ягайлам быў вызначаны выдатны тагачасны веенік Зыбініч з Бярэзі. Мазурскай арміяй камандаваў князь Зімовіт. Зындром з Машковіц у Грунвалдзкім бай расстаўляў паводзяў пляну галоўнікамандуючага польскай войскі ѹ баяві парадак, бо быў вызначаны Ягайлам на г. зв. абоўнага, але не камандаваў ім ў часе бітвы.

Прыгонныя тэатры й беларускія зоркі

Аб прыгонных тэатрах на Беларусі Шахаўскага. У яго-ж вучылася драматычнае мастацтва й Марыя Азарэвіч кальцавыя мастацтва спачатку «съпевальца» толькі ад 1954 г., калі ў часапісе ды лічылася яшчэ таксама вучаніцай і коў вакальнай музыки» ў Магілёве пры епархіяльным упраўленні, а потым падрахаваў да графа Зорыча ў Шкловскі тэатр, дзе Марыя цудоўна танцавала ѹ съпевальца.

Цікавы лёс сустрэў яшчэ адну падстайную сцэнічніцу сям'і Азарэвіч — Пэлагею. Іна быўла прыгоннай танцоркай у графа Зорыча ў Шкловскі тэатр, калі туды прыехаў зэ міжы тэатральнымі вучаніцай Станіслава (1958—59 г.), што грунтуеца на вельмі разнастайных і фундамантальных гістарычных крыніцах.

Наўгул цікава пазнаўціца зі дзеяццаў гэтых вялікіх кітайцаў, арыстатаўчыністай, архітэктурных мастацкіх груп, што арганізаваліся ѹ кожнымі благатымі мейніткі і спаборнічалі паміж сабою, але дзеяццаў газетнага артыкулу гэта было-б зашмат, а таму мы тут абліжаемся толькі тым, што непасядзіць тэатральна-музычнага мастацтва, бо настаўнікамі ўніверсітэтаў былі пакіненцы замежных мастыстых, што выпіліся з выдатных ўзрэзайскіх тэатралей і акадэмікі. Падстайную сцэнічніцу пад прызвішчам Жавакіні.

Спасарод съпевалоў і музыку таксама шмат паміж таленавітых людзей, што з'яўліся на пакіненіях тэатральных традыцый і тэатральнай культуры, што існавала значна раней за расейскую ды з'яўлялася для гэтага апошнія прыкладам і вузорам для пераймання.

Мікола Кулікевіч

Штадзённы быт у цені „спутніка“

Вось як выглядае жыццё ў расхвалівым бальшавіцкай пропагандай сацыялістычнымі грамадзтвам. І ўсё гэта — на выдумкі «буржуазна нацыяналістичнае прэссы», а самае аўтэнтычнае, узяте з аднаго толькі артыкулу «Час наў мельмі дарагі», з'яўшчанага ў «Звяздзе» 4 чэрвеня сёлета.

Калідор Магілеўскага гарадзкога аддзелу сацыяльнага забесьпячэння... Што здарылася? Чаму тут адначасова сабраліся амаль ста чалавек? Аказваецца, усіх іх выклікалі на камісію на адзін той-ж час — 9 гадзін раніцы. Прыйшлі і пэнсіянеры, і сувікі, што павінны быў пацвердзіць іхнія прапоены стаж. Сядро съветак быў і П. Караткевіч. Толькі а 2 гадзіне падпінулі трапіць да лініі атрымалі ў кабінет. У калідоры яшчэ заставала ся больш як 25 наведвальнікаў...

Людзі затрачали шмат часу, каб трапіць да лекара, атрымаць дадэку... Часам дадвоніца тыхынічна хадзіць, каб зрабіць дзіцяці аналізы і рентгенасканію грудной клеткі...

Жыхары ўскрайнай Менску вымушчаны на ўчасты ў цэнтры гораду, каб адрамантаваць электрычныя чайнікі, керагаз, здаць у хэмічную чыстку вопратку і д. Выканская гарадзіцкіх і раённых Саветаў, гандлёвія арганізацыі, яшчэ вельмі мала зрабілі для таго, каб у кожнім раёне працаўвалі ўсе неабходныя жыхарству бытавыя прадпрыемствы...

У Гомелі ля пераходнага мосту была цыбульня. Нядына цыбульню знеслы. У гэтym раёне жыве шмат работнікаў вагонарамонтнага завода і іншых прадпрыемстваў. Усе яны вымушчаныя цілерамі шукати цыбульню ў іншым раёне гораду, заатрачваць гадзіны, каб пагаліца або пацьвярдзіць ўласнікі.

Незразумела, Купілі вы, прыкладам, стол або буфет, і пачынаеца міністэрства вучаніцаў на сваю студыю-шкolu. Іхнія мелі выдатны поспехі ў гэледачкі. Надзея танцавала разам із славутай Іситомінай. Яна мела таксама вялікія дзіцяцінскія практыкі. Надзея танцавала разам із славутай Іситомінай. Яна мела таксама вялікія дзіцяцінскія практыкі.

Незразумела, Купілі вы, прыкладам, стол або буфет, і пачынаеца міністэрства вучаніцаў на сваю студыю-шkolu.

І вырашала далей усе важнейшыя справы, што датычылі вядомыя вайны. Першае пытанне, якое мела вырашыць рада, пакліканая Ягайлам, было — ці здабываць Кужэнтнік, ці аблічыць яго і, ідучы берагам да вытокаў Древеніцы, перадайці на другі бок сухазем'ем? Рада пастаўнівала іхсці да вытокаў Древеніцы 11-га ліпеня, яшчэ да ўсходу сонца, задзіночаныя арміі завярнулі на паўдні, кіруючыся на Дзялдовіцу. Мэтай адыху на паўдні было ўядзеніе ў блуд крыжацкага камандавання, што да запраўдных намераў Вітаўта й Ягайлі. 12-га ліпеня армія дайшлі да Дзялдовіца і, даўшы войску адпачыць, завярнулі на паўночны ўсход, да вытокаў Древеніцы, збройна здабываючы 13-га ліпеня замак Дамброўна. Учнаі з 14-га на 15-га ліпеня, мінушы вытокі Древеніцы, задзіночаныя арміі ўзялі кірунак на Стэмбark і ранико 15-га ліпеня прыйшлі да возера Лубень, дзе ўзяліся съхіліць варожыя бакі да замірэння.

У часе маршу, між варожымі арміямі ўсьцяж ездзілі ўпаўнаважаныя каралі Жыгімонт, прапануючы мірныя ўмовы то Ягайлівія — крыжацкому містру, то крыжацкім — Ягайлі. Аднак, нікага кампрам

Беларуская выстаўка ў Публічнай Бібліятэцы Нью-Ёрку

(1. 4. 1960 — 1. 5. 1960)

У найбольшай бібліятэцы васьмёхміль-
ённага Нью-Ёрку (Публічная бібліятэка —
рог Пятае эвню ў 42-е вуліцы) 1 кра-
савік сёлета адкрылася выстаўка «Бе-
ларускія выданыя лацінай». Стэнд
выстаўкі знаходзіцца ў калідоры Сла-
вянскага аддзелу — месца, найболыш на-
наведванае славянаведамі Нью-Ёрку. Бе-
ларуская выстаўка сваім пачаткам за-
хапіла якраз «Нацыянальны Тыдзен».
Бібліятэкі ўяўляюцца да сябе больш
наведвальнікай, чымся звычайна.

Кажды экспанат Выстаўкі суправа-
джаецца адпаведнай паясьнельнай за-
цемкай. Апрача гэтага, парадзенан
агульная інфармацыя пра беларускія
выданыя лацінай (дае між ж у поў-
ным перакладзе).

«Францішак Скарына надрукаваў пер-
шую беларускую кніжку ў 1517 годзе
кірыліцай. Беларускія выданыя лацін-
скім літарам з'явіліся значна пазней.
Паводле Карскага, лацініца ў беларускім
друку з'явілася ў XVII ст. і значна па-
шырэлася. Спачатку лацінай абмя-
жоўваліся да рэлігійных выданыяў, але
пасля яна была ўведзеная таксама ў
прыгожым пісьменстве ды ў кнігах пра-
ва.

Лацініца стала пераважаць у беларус-
кай літаратуре XIX-го ст., і гэткія пісь-
меннікі, як Ян Чачот, Ян Барщоўскі,
Францішак Багушэвіч, Янка Лучына,
Дунін-Марцінкевіч, Цётка, Альгерд Абу-
ховік, Фэлікс Тапчукі карысталіся
важкочна лацінай.

У XX ст. абвода альфабеты, лацінічны
і кірылічны, ужываліся Янкам Купа-
лам, Якубам Коласам, Максімам Багда-
новічам, А. Гаруном, З. Бядулем, Цішкам
Гартынам, К. Буйлай ды іншымі.

Беларускі друк быў заборонены раб-
сейскім царскім урадам у 1859 годзе. Ад-
нак, беларускія выданыя лацінай вы-
ходзілі ў надалей. Іх друкавалі на Бе-
ларусі («Мужыцкая Праўда») або паза-
межамі Расейскага імперыі: у Пазнані,
Кракаве, Лідзе.

У 1905 заборона беларускага друку бы-
ла скасавана, і шмат беларускіх выда-
ніяў публіковаліся лацінскімі літарамі:
«Беларуское Жыццё», «Крыніца», «Бе-
ларусь», «Гоман».

«Наша Ніва», ідучы съледам «Нашае
Долі», стала галоўным цэнтрам беларус-
кага культурнага і літаратурнага
жыцця. Яна мела два выданыя: адно
лацінай, другое кірыліцай. Беларуская
літаратура лацінай вельмі багата.

У часе Лінгвістичнага Канферэнцыі,
што адбылася ў Менску ў 1926 г., пада-
валася навет працавана скасаваць кіры-
лічны альфабет на Беларусі ды перай-
сці на лацінай.

Цяперашнім часам савецкі ўрад дазва-
ляе друкаваць толькі кірыліцай. Ад-
нак, лацініца шырока ўжываецца за мя-
жой. Шмат беларускіх часапісаў як
«Крыніца Светавы» і «Адраджэнне»
(выдаваліся ў Захоадні Нямеччыне),
«Снубіт» (ЗША), «На Шляху» (Ангель-
шчына), «Зніч» (Італія) ды іншыя вы-
дачы выключна лацінай.

З першыядычных выданыяў на стэн-
дзе знаходзім гэткія экспанаты:

«Мужыцкая Праўда» (беларуское пад-
полье, 1863; паказаная ў кнізе С. Гур-
скага «Революцыйное движение в Бело-
руссии», Менск, 1928);

«Маладая Беларусь» (Пецярбург, 1913);
«Крыніца» (Вільня, 1920);
«Шлях Моладзі» (Вільня, 1937);
«На Шляху» (Лідз, 1950);
«Зніч» (Рым, 1951);
«Снубіт» (Нью-Ёрк, 1958).

На выстаўцы паказана таксама ка-
рэктарская адбітка вершу Канстантына
Булыка «Дзень сканаваў гарой...», па-
праўленая рукою Купалы ў 1913 г. з Ку-
палаўским аўтографам. Па сэрдзіне стэн-
ду ляжыць табліца з двума беларускімі
альфабетамі і ангельскай трансліта-
рацыяй.

Апрача першыядычных выданыяў, тут
раскладзеныя таксама ў беларускіх
кніжках лацінай.

Францішак Багушэвіч. Смык Белару-
скі. Пазнані, 1894;

Францішак Багушэвіч. Дудка Белару-
скі і Смык Беларускі. Вільня, 1930.
(Выданыя Беларускага Інстытуту Гас-
падаркі і Культуры);

Ал. Стэплович. За Бацькаўшчыну (Пе-
сьні працы ў змаганьня). Вільня 1935
(Выданыя Беларускага Інстытуту Гас-
падаркі і Культуры);

Я. Станкевіч. Мова рукапісу Аль Кі-
таб. Нью-Ёрк, 1954;

Беларускі Каліядар «Нашае Ніва» на
1912 год. Вільня, 1912;

Адпавяданы і легенды вершамі розных
аўтараў. Вільня, 1914;

Святая Эвангелія і Апостальская Дзе-
(Пераклад а. д-ра П. Татарыновіча).
Рым, 1954;

Дзядзька Антон або гутарка або усім
чыста, што баліць, а чаму баліць — не-
ведаем. Вільня, 1892;

Я. Колас. Батрак. Як Юрка збагацей.
Пецярбург, 1913;

Першыя малітвы і пазнанье хрысці-
янскай праваслаўной веры. Вільня, 1918
(Выдавецства В. Ластоўскага);

Цётка. Скрыпка Беларуская. Вільня
1918 (Выдавецства В. Ластоўскага).

Славянскі аддзел Публічнае бібліятэ-
кі Нью-Ёрку — адна з найбагатых у
вольным съвеце скарбніцай беларускіх
кніг, часапісаў і газетаў самых роз-
ных часоў. Выстаўка беларускіх выда-
ніяў лацінай магла быць значна
далоўненай, калі бы на гэта дазвалілі па-
меры стэнду. Славянскі аддзел мае,
прыкладам, гэткія выданыя лацінай,

таксама з 20-х гадоў, балышняя якіх у
падсавецкай Беларусі ляжыць пад су-
ровай забаронай.

«Беларускія выданыя лацінай» —
эта ўжо другая беларуская выстаўка ў
Публічнай бібліятэцы Нью-Ёрку. У 1957,
пры супрацоўніцтве Беларускага Інсты-
туту Навукі І Маастацца, тут была на-
ладжана вельмі прыгожая выстаўка
«Веҳі беларускія літаратуры», прысьве-
чаная 75-годзізю народнай Купалы ў
50-годзізю народнай Купалы ў «Нашае Ніва» (гл. «Б-на»,
25 VIII. 1957).

Треба адзначыць аб'ектыўнае й сум-
леннае стаўленне кіраўніцтва Славян-
скага аддзела Публічнае бібліятэкі да
справы папулярнай беларускій па-
шырэння ведаў пра нашу бацькаў-
шынну. У наладжаныя выстаўкі «Бела-
ruskія выданыя лацінай» узялі дзеяны
са візітамі, які часова выконвае гэты
святацьства абавязкі, адсунтнічай і Торонта (Ка-
нада), з настаяцелем, Прататэрем а. Мі-
хailам Мацукевічам.

Зъезд пачаўся малітвамі і закончыў
святацьства ўпершы дзень (субота, 28-
га травеня) урачыстасю ўсяночнаю. У
нядзелю пасля ўрачыстасю Архіепіс-
кай Службы Божай быў адслуханы мале-
бен удзітніцы Богу. Праводзіў Зъезд
Яго Візітніцтва Архіепісказцівіа-
дзелу др. Рычард Лансанкі, загадчык
Славянскага аддзела, др. Вітаўт Кіпель,
прападынік Славянскага аддзела, і сп-ні
Р. Яхніна, працаўніца гэтага аддзела.

Беларуска ў Славянскім аддзеле Пу-
блічнае бібліятэкі Нью-Ёрку багатая.
Магла быць аднай, аднак, куды бага-
тчайшай, калі бы нашы выдавецтвы, адмі-
ністратары і кальвартары кіраўніцтва
Беларусі, якія пасля выдаўніцтва
Службы Божай быў адслуханы мале-
бен удзітніцы Богу. Праводзіў Зъезд
Яго Візітніцтва Архіепісказцівіа-
дзелу др. Рычард Лансанкі, загадчык
Славянскага аддзела, і ці адзін з іх
пераглядае каталёты беларускіх выда-
ніяў. У гэтых каталётах ёсьць шмат што.
Але нельзя сказаць, што ў іх ёсьць ўсё.
Але павінна быць, якіх — хоць бы
толькі з нашых эміграцыйных выда-
ніяў. Выдавецкі энтузіазм байды ўсіх на-
ших самаахвярных выдаўніцтваў канчаецца,
з'яўчана, разам з выхадам у свет час-
пісу ці кніжкі. То, што павінна быць
зроблена пасля гэтага ім здаецца шэ-
рай, нуднай, ды не такой ужо важнай
справай. Тымчасам супакіўніца трэба
толькі тады, калі выдадзеныя часапісы ці
кнігі па раскладаныя па паліцах ўсіх
магчымых бібліятэк, — адзінае месца дзе
ім здзяйснічаецца шырокая дарога ў
свет.

Я. Запруднік

Светавы Эўхарыстычны Кангрэс у Мюнхене

Як ведама, у часе ад 31 ліпеня да 8
жніўня сёлета ў Мюнхене адбудзеца
Светавы Эўхарыстычны Кангрэс, на-
які, як прадбачаецца, мае звязацца
з апошнімі гады быць ім здаецца шэ-
рай, нуднай, ды не такой ужо важнай
справай.

1. Пятніца 5-га жніўня гадз. 18.20: ін-
формацыйная агульная зборка на Шва-
бінгу.

2. Субота 6-га жніўня гадз. 9.30: на
Швабінгу лацінскай Літургіі за белару-
ску народ, якую адправіць Я. Э. Бі-
скуп Б. Слоскані з прынагодными
ка-
заныем і сипевамі. Пасля Літургіі збор-
ка ўзілі з эвентуальнымі дакладамі. Та-
го-ж дня а гадз. 18-ай — агульная сходка Беларус-
кай Групы з адпаведнай праграмай.

4. Панядзелак 8-га жніўня гадз. 9: У-
сходняя Беларуская Літургія, пасля
якое сход сквартараў. Таго-ж дня а гадз.
18-ай — канчатковая зборка на Шва-
бінгу з адпаведнай праграмай.

Для Беларускай Групы прызначаны
на Швабінгу ў Мюнхене адмысловы
касьцёл «Марыя фом гутэн Рат» (Марыя
Добрае Рады), да якога ездзіцца з
Гаўтэнгофу трамваем № 3 ў кірунку
Швабінгу аж да 10-га прыстапу.

Па ўсіх патрабніцам інфармацыі можна
звязацца да: Weissruthenisches Kongress-
sekretariat (Piotr Sycz), München 23, Parz-
valstr. 1, Tel. 33 83 93 або 62 941.

Калі ракі Mississipi

У Задзіночных Штатах Амерыкі
ляжыць вельмі многа прыгожых мясцін. Адыйграі дуэт «Зязюльенька» і танец
«Ляўніха». Молінскіх Амерыканцаў,

першы раз у жыцці ўбачыў беларускую мэлёдью, выступ Ван-
да і Яцка праща ашаломі. Не зважа-
ючы на то, што перад самым выступам
Ванда праз радыё пайнфармавала корат-
ка аб Беларусі і Беларусах і аб тым,

што нацыянальную вопратку іхняя мама
сама пашыла ў віцінку тут у Моліне,
пасля выступу прыгожыла, звярнулася да
самога доктара Гайдала пра шырэйшы

дакладнейшыя інфармацыі аб нашай
Беларускай. Гайдаль дакладнейшыя
інфармацыі аб нашай Беларускай

з'яўлілася, што шматлікія якія ведалі
аб прыездзе Прэзыдэнта ў вельмі шкада-
валі, што не маглі быць таксама пры-
сутнымі.

Калі ўсе занялі месцы за сталамі, наш
старшыня сп. А. Беленіс, вітаючы сп.

Прэзыдэнт, якія з'яўліліся, падзяя-
лілі сябе, выступілі да яго. Беларусы
з'яўліліся, што шматлікія якія ведалі
аб прыездзе Прэзыдэнта ў вельмі шкада-
валі, што не маглі быць таксама пры-
сутнымі.

Спладар Прэзыдэнт у больш як гадзін-
най прамове пайнфармаваў слухачоў аб
працы як дасягненіях Рады і Ураду

БНР інж. Міколам Абрамчыкам. Сп-
ліківіч, з правага боку — праф. Куліковіч
і ахвярніца — прыгожына. Айцы Янка ў